

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Första kammaren.

Nr 11.

Onsdagen den 13 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, angående regleringen för budgetåret 1924—1925 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1—41.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 42.

Lades till handlingarna.

Punkten 43.

Utskottets hemställan bifölls.

Herr statsrådet *Lübeck* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 32, angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter m. m.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål;

nr 4, i anledning av väckt motion med förslag till förordning huru förfaras skall vid utskylders uttagande i fall av dubbelbeskattning; samt

nr 5, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 4 i förordningen den 7 maj 1880 om nya växellagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 5, angående reglering av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1924—1925 i vad angår jordbruksärendena.

Punkterna 1—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 1, angående regleringen för budgetåret 1924—1925 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Punkterna 1—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Förstärkning
av anslaget till
Drottning-
holms slott.*

Punkten 9.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till förstärkning av anslaget till Drottningholms slott för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra anslag av 50,000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte till förstärkning av anslaget till Drottningholms slott för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra anslag av 40,000 kronor.

Herr statsrådet **Beskow**: Herr greve och talman, mina herrar! En finansminister, som gör anspråk på att hans kolleger i regeringen skola iakttaga all möjlig begränsning, när det gäller anslagskrav, måste ju se till att sparsamhet iakttages också i de huvudtitlar, som han närmast företräder, alltså den första och den sjunde, och det anser jag mig även ha gjort. Vad första huvudtiteln beträffar, synes det inte så mycket, eftersom slutresultatet är ungefär det samma som föregående år. Att man inte kunnat göra några större nedskärningar där beror emellertid på att det i själva verket redan tidigare indirekt gjorts mycket kraftiga nedsättningar genom att höjningar i förhållande till penningvärdets fall icke företagits. Även om vi borteliminera vissa engångsanslag, slutar huvudtiteln för närvarande på en summa, som inte är mer än 33 procent högre än 1914, och tar man med dessa engångsanslag, är höjningen inte mer än 13 procent.

Emellertid anser jag mig så till vida ha gjort en insats i sparsamhetens intresse, att jag motsatt mig de förslag om höjningar, som på flera punkter framstälts. Men på en punkt har jag inte ansett mig kunna komma ifrån en höjning, och den gäller anslaget till Drottningholms slott och park. På den punkten har jag föreslagit en höjning av förstärkningsanslaget med 30,000 kronor, under det statsutskottet nu föreslår att höjningen skall inskränkas till 20,000 kronor.

När jag fick beräkningarna från riksmarskalksämberet ansåg jag mig kunna konstatera, att inkomstsidan var riktigt beräknad. Där är upptagen en post på 7,500 kronor av jordbruket och en på 15,000 av fastigheterna, men i övrigt finns inga andra inkomster än anslagen. Man fick alltså koncentrera sin uppmärksamhet på utgifterna. Då var det särskilt två poster, som föreföllo att kunna bli föremål för olika bedömande. Den ena var själva slottets underhåll, som var upptaget till 30,000 kronor, det andra underhållet var parken, upptaget till 40,000 kronor.

För att kunna få full klarhet om dessa kravs behövighet, ansåg jag det vara nödvändigt att resa ut till Drottningholm och taga förhållandena i ögnasikte. Rörande själva slottet vill jag erkänna, att det fann jag i stort sett i ett mycket gott skick. Det torde vara nödvändigt att företaga en ommålning av fönsterna, vilket kommer att kräva en ganska dryg kostnad, men själva byggnaden i övrigt torde inte för närvarande behöva något avsevärt underhåll. Det finns i gallerierna en del bataljmålningar av Lemke, som på sin tid hade ett utomordentligt stort konstvärde, men som nu på grund av tidigare vanvård huvud-

sakligen ha mera historiskt intresse. De äro emellertid mycket roliga att se på, om man bortser från deras yttre beskaffenhet, som inte är rolig alls, eftersom de äro fulla av sprickor. Man får det intrycket att färgen i stor utsträckning kan falla av. Det uppgavs för mig att en restaurering av dessa tavlor skulle gå på 20,000 kronor, och det skulle jag anse sannolikt.

Vad parken beträffar, rymmer den ju bl. a. Kina slott. Detta var också i sitt inre mycket väl bibehållet, men till det yttre fordrar det nog en del reparationer för takets underhåll med mera. Jag har fått en kostnadsuppgift för detta yttre underhåll på 6,500 kronor. Det är ju inte alldeles säkert, att hela detta belopp kommer att behövas, i varje fall inte för ögonblicket, men något går ju i alla fall åt.

Överhuvud taget tror jag inte, man kan anse att det begärda beloppet för slottets underhåll, 30,000 kronor, är högt beräknat. Sätter man, som jag har gjort, ned det till 20,000 kronor, motsvarar det en halv procent av värdet på slottet, som kan beräknas till 4 miljoner.

Själva parken omfattar inte mindre än 190 tunnland i areal, därav 12 tunnland trädgård, som man borde sköta fint. I själva verket är parken inte vidare väl underhållen. De enda partier som äro något så när hyggligt underhållna äro gräsmattorna. Gångarna i denna stora park ha inte varit grusade på trettio år, en del av alléerna äro utgångna och bersäer m. m., som ger parken dess monumentala karaktär, äro borta. På grund av min kännedom om vad det verkligen kostar att hålla parker och trädgårdar, är jag övertygad om att man inte räknar för högt, om man sätter beloppet till 30,000 kronor, utan att det snarare tvärtom blir mycket svårt att även för detta belopp underhålla parken väl.

Jag har ju hört att även statsutskottet har varit ute och tittat på förhållandena. Jag kan inte förstå, att utskottet kommit till annat resultat än jag, på annat sätt än att när utskottet var där ute, var marken snöbetäckt, så att utskottet inte hade mycket tillfälle att se i vilket skick trädgården befann sig.

Att den prutning, statsutskottet föreslår, i själva verket skulle betyda en besparing, har jag svårt att tro. Det har nämligen varit brister i detta anslag på c:a 20,000 kronor om året, som lånats i bank. Nu måste Kungl. Maj:t föreslå att de skola täckas ur Djurgårdsfonden. Det rör sig därvid om en summa på 52,894 kronor. Jag tror att det för att få någon verklig hållning på denna fråga inte är klokt att sätta anslaget för lågt.

Jag vill slutligen fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att denna park, särskilt under den vackra årstiden, besökes av massor av folk, omkring 150,000 personer årligen, givetvis mest från huvudstaden. Under sådana förhållanden tror jag det kan vara riktigt att hålla både slottet och parken i ett värdigt skick. Att slottet representerar ett kulturhistoriskt monument av utomordentligt stort intresse, som det är vår skyldighet att bevara i bästa möjliga skick, är ock min övertygelse. Jag tror därför, det kunde vara rimligt att icke företaga någon nedsättning i det av Kungl. Maj:t äskade anslaget.

Herr Widell: Herr greve och talman! Såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet omnämnde, har statsutskottet eller rättare sagt dess första avdelning besökt Drottningholms slott för att på ort och ställe taga kännedom om förhållandena. Vi kommo därvid till den uppfattningen, att förhållandena nog vore mycket gynnsammare än vad som framgår av statsrådsprotokollet. Av finansministern hava vi nu hört, att även enligt hans uppfattning det i själva verket inte är så dåligt ställt, som det står omnämnt i statsrådsprotokollet. Vid vårt besök funno vi sålunda, att själva slottet var utmärkt bra underhållet. I detta avseende var just ingenting vidare att klaga på. Det talades visserligen om att det kunde vara behövt att ommåla fönsterposterna. Jag medger gärna, att det vore önskvärt, om så skedde, men detta är ju ingen-

*Förstärkning
av anslaget till
Drottning-
holms slott.
(Forts.)*

*Förstärkning
av anslaget till
Drottning-
holms slott.
(Forts.)*

ting så brådskande och står ju icke för livet, utan kan utföras efter hand som medel finnas tillgängliga. Fönsterposterna äro av ek, och de taga säkerligen ingen som helst skada i det skick, vari de nu befinna sig. Vidare sade man, att det vore önskvärt att få restaurera de bataljmålningar, som herr statsrådet talade om. Det är naturligtvis också en sak, som kan ske så småningom och ej behöver verkställas på en enda gång.

Vad så beträffar det s. k. Kina slott, funno vi inga andra brister än att byggnaden möjligen behöfde delvis målas utvändigt samt att taket behöfde repareras på ett par ställen. Vidare erfordras nytt trästaket eller en balustrad utmed taket. Kostnaderna härför beräknades enligt uppgift till 1,900 kronor, ett belopp, som emellertid de ledamöter av utskottet, som äga kännedom om priser och kostnader å snickeriarbeten, ansågo orimligt högt. Virke lanns redan tillhands i huggat skick, så att det är endast fråga om själva aptera idet. Allt detta är obetydligheter, som icke kunna medföra några så stora kostnader.

Återstår då själva parken. Det är klart, att denna park fordrar ett betydande underhåll. Huru parkens tillstånd för närvarande var, kunde vi vid vårt besök icke bedöma, då marken var höljd i djup snö. Men att man för detta ändamål skulle behöva skrida till en sådan höjning som med 150 % av förstärkningsanslaget under nuvarande finansiella läge, har jag svårt att vara med på. Att en höjning är behöfvig, voro vi alla ense om, men vi ansågo, att denna höjning under nuvarande förhållanden kunde stanna vid 100 % eller vid 20,000 kronor. Det är tyvärr så, att man i dessa tider nödgas hålla igen även beträffande sådana utgifter, som äro i hög grad önskvärda eller behöfviga. Vi hava kommit till den uppfattningen, att här fanns en punkt, på vilken man kunde undanskjuta utgiften. Att en ytterligare höjning framdeles kan behövas, vill jag icke bestrida, men för närvarande anser jag, att höjningen kan stanna vid 100 %.

För min del finner jag starka skäl föreligga för bifall till utskottets hemställan, till vilken jag, herr greve och talman, ber att få yrka bifall.

Herr Swartz: Jag kan icke neka till att om de uppgifter, som från statsrådsbanken nyss lämnats, förelegat inom statsutskottet, där jag för min del bad om närmare upplysningar, hade jag åtminstone icke kunnat biträda förslaget om nedsättning i det av Kungl. Maj:t begärda beloppet. Vi hörde ju dock av herr statsrådet, att bristerna även inomhus med avseende å slottets tavlor voro vida större, än vad som i statsutskottet upplystes. Vidare hörde vi av herr statsrådet, att parkens underhåll lämnar mycket övrigt att önska. Att det var alldeles omöjligt för statsutskottets ledamöter att vid sitt besök kunna se detta, erkändes också av den föregående talaren. När parken i 30 års tid icke blivit grusad, måtte det väl behövas ett ganska betydande arbete för att återställa den i ett sådant skick, att den kan taga emot besök på söndagarna, icke minst från Stockholm.

Om jag icke fattade herr statsrådet orätt, förelåg redan nu en brist i anslaget, som skulle på annat sätt komma att fyllas. Under sådana omständigheter kan jag icke förstå, att det är en riktig politik och en riktig sparsamhet att icke vilja vara med om att bevilja det anslag, som Kungl. Maj:t för sin del funnit vara nödvändigt.

Hade jag som sagt i statsutskottet fått dessa upplysningar, skulle jag för min del icke hava låtit utlåtandet gå reservationsfritt från utskottet. Jag ber således att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bi-

fall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr tal-
mannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemstäl-
lan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

*Förstärkning
av anslaget till
Drottning-
holms slott.
(Forts.)*

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så
lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 1 punkten
9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava ut-
fallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 36.

Punkterna 10 och 11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts denna dag
avlämnade proposition nr 32.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets utlåtande nr 7, angående regleringen för budgetåret 1924—
1925 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen
till finansdepartementet;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 5, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och för-
valtning; samt

nr 11, angående regleringen för budgetåret 1924—1925 av utgifterna under
riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indrag-
ningsstaterna; ävensom

andra lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 3, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående
ändrade bestämmelser i fråga om ersättning till expropriationsnämnd;

nr 4, i anledning av väckt motion om viss ändring i 45 § i lagen om fattig-
vården;

nr 5, i anledning av väckt motion om viss ändring i 46 § i lagen om fattig-
vården; och

nr 6, i anledning av remiss dels från första kammaren av motionerna nr 175
om ökad ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänst-
göring m. m., nr 176 om ökat skydd mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller
arbete m. m. och nr 177 om ökad möjlighet till befrielse från värnpliktstjänst-
göring i vissa fall, dels ock från andra kammaren av motionen nr 4 om ändrad
lydelse av § 1 i lagen den 21 maj 1920 om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbe-
tänkligheter mot värnpliktstjänstgöring.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att ledamoten av riksdagens första kammare *Gustaf Wahl* lider av lungsjukdom samt att han till följd härav tills vidare är förhindrad att delta i riksdagsarbetet, intygar

Ersta sjukhus den 12 februari 1924.

Reinhold Naucér.

leg. läkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Möller* för tiden den 14—den 24 innevarande månad.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11,56 f. m.

In fidem

Lode Wistrand.

Fredagen den 15 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr **talmannen** yttrade: Sedan vi sist voro samlade, har kammaren lidit en förlust, i det att dess ledamot *Gustaf Adolf Wahl* avlidit.

Han var trots sin mångåriga sjuklighet en arbetsam och verksam man, livligt och varmt intresserad för många viktiga sociala spörsmål. Här i kammaren har han förvärvat många vänner, som nu sakna honom och livligt beklaga hans bortgång.

Frid över hans minne!

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 15, till Konungen angående vissa av Kungl. Maj:ts gjorda framställningar rörande reglering av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1924—1925 i vad angår jordbruksärendena.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 18, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål.

Justerades protokollen för den 8, 9 och 12 innevarande månad.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 7, bankoutskottets utlåtanden nr 5 och 11 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 3—5.

Vid föredragning av andra lagutskottets memorial nr 6, i anledning av remiss dels från första kammaren av motionerna nr 175 om ökad ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m., nr 176 om ökat skydd mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete m. m. och nr 177 om ökad möjlighet till befrielse från värnpliktstjänstgöring i vissa fall, dels ock från andra kammaren av motionen nr 4 om ändrad lydelse av § 1 i lagen den 21 maj 1920 om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Herr *Lindhagen* väckte nedannämnda motioner:

nr 208, angående grundlagsändringar beträffande ordningen för samarbete mellan regering och riksdag i utrikespolitiska angelägenheter;

nr 209, om ändrad lydelse av § 54 tredje stycket regeringsformen;

nr 210, om ökat antal ledamöter och suppleanter i utrikesnämnden;

nr 211, om ändrad lydelse av § 50 andra stycket riksdagsordningen;

nr 212, om förande av protokoll vid utrikesnämndens sammanträden;

nr 213, om skyldighet för utrikesnämnden att till riksdagen avgiva berättelse rörande i nämnden förekomna ärenden m. m.;

nr 214, om utrikespolitiska frågor beredning genom ett ständigt utskott m. m.;

nr 215, om ändrad lydelse av § 12 regeringsformen;

nr 216, om ändrad lydelse av § 56 riksdagsordningen;

nr 217, om skyldighet för ministern för utrikes ärendena att lämna riksdagen framställningar av det utrikespolitiska läget;

nr 218, om ändrad lydelse av § 105 regeringsformen och § 38 mom. 3 riksdagsordningen;

nr 219, om meddelande åt allmänheten av upplysningar om utrikespolitiska frågor m. m.; samt

nr 220, om ändrad lydelse av § 13 regeringsformen.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,08 e. m.

In fidem

Lode Wistrand.